

O časovni dobi svetovne vojske.

Mnogo in v marsikaterem oziru se je sedanja vojska že primerjala z vojskami, katere so naši očetje doživeli, toda danes smemo reči, da dotične primere niso bile koristne. Zgodovina se nikdar ne zataji. Ne različnost, temuč sličnost (podobnost) dogodkov pod izpremenjenimi časovnimi razmerami bi nas še le primorala, da bi znali na tehtne izpremembe sklepati.

Da mora ta vojska dvajsetega stoletja nam nekaj novega in nepričakovanega prinesiti, to zapopademo. V čem pa bi znala novost obstati? Najbrž ho menda vojska le kratko časa trajala. Izkušnje iz prejšnjega stoletja so to prerokovale in merodajni krogi kakor so n. pr. vojaški in učenjaški ter gospodarski krogi, so bili tega mnenja. Strašansko število bojevnikov, nezahlišani napor in neizmerni stroški: vse to je kazalo na hitro odločitev.

Toda kolikor besedi, tolikor zmot; to vemo sedaj. Vesoljna mobilizacija ljudstev ni izčrpala; bila je v kratkem le še v večjimi mobiliziranimi masami izpopolnjena. Napori prekosili so dozdnevno mogočnost, toda premagali so se. Stroški prekašajo proračune dva do trikrat, in vsakdo se je motil, ki je mislil, da je zaradi njih preogromne višine svetovna vojska nemogoča; sedaj smo izprevideli, da pri vojski ni denar gospodar.

Danes se nam zdi način, po katerem smo preje skleпали, nekako čuden. Zakaj bi morala biti vojska kratka, v kateri nastopajo neizmerno večje mase? Kako da vendar nismo naraščajočo razsežnost tudi na čas uporabili? Velika kroglja se počasneje vrti kakor mala in ta fizični zakon bi bili lahko tudi na vojsko obrnili.

Najnovejše izkušnje so tudi naše misli in naše sklepe izpremenile, kajti naš časovni čut uravnan je sedaj na trajnost. Da upamo na zmago in sicer na skorajšno zmago, to je samoobsebi umevno. Nestrpnost, s katero smo začetkoma vojske skoraj vsak dan pričakovali poročila o velikih odločilnih bitkah, je izginila in vojska na stalnih točkah je naučila čakati tudi nas, kateri smo ostali doma. Sliši se pač še tudi vprašanje, kako dolgo da še zna vojska trajati, toda vprašanje in ngibanje ima znak, da smo postali bolj mirne, hladne krvi kakor smo bili še pred nedavnim časom. Sedaj zapopademo, da je čas vojno torišče in ob enem tudi vojno sredstvo, kakor je vsako drugo sredstvo in da nikdar ne stoji izven vojnih pogojev. Čas se rabi pri vojski ravno tako, kakor se rabijo topovi, nova municija in sveži človeški material; in vojna doba se presoja glede svoje rabnosti in primernosti ravno tako kakor vsako drago vojno sredstvo, ki se je rabilo in se še rabi, ker je — kakor že rečeno — čas tudi vojno sredstvo.

Zato si moramo uporabiti časa ravno tako zagotoviti kakor povoljno množino orožja, živil in družnega materiala. S tem, da hočejo nas sovražniki izstradati, ničesar družega ne namestavajo, kakor da si prilasté in izkoristijo moč časa. Naša naloga naj bo toraj, da dobimo to moč na našo stran. Prizadevati si moramo, da bomo čas naših sovražnikov si znali ravno tako v našo korist obrniti kakor si znamo njihove vsakovrstne slabe strani. Po mnogoterih izgubljenih bitkah, kljub neizmernim žrtvam na ljudeh in tudi deželah, si sovražniki vendar še domišljujejo, da so glede časa na boljšem kakor mi in naš zvesti zaveznik. Ako jih enkrat prepričamo o tej njihovi zmoti, tedaj pade tudi obenem njihovo največje upanje in najslabša nada — pod klop.

— t —

Vojaške zadeve.

Pravice vojakov in njih svojcev.

Nadaljevanje.

Kdaj in komu se izplačuje podpora?

Podpora se izplačuje tistemu, ki je v zglasitvi opravičene zahteve označen kot prejemalec. Če ne živijo opravičenci v enem stanovanju, se lahko pove, da naj se pošilja denar vsakemu posebej. Toda boljše je, če se opravičenci že prej tako zedinijo, da prihaja denar za vse na enega izmed njih. Oblastnija pošilja namreč denar samo

na eno osebo za vse družinske člane, četudi se jih imenuje več za prejemalce. Če ji je izbira prosta, pošlje denar prvemu najbližjemu sorodniku vpoklicanega. Da oblastnija ne utegne pogoditi pri izbiri za družino neugodno, je torej bolje, če se že poprej družina sama zedini in prejemalca navede. Na razdelitev denarja v družini oblastnija ne vpliva nič.

Podpore se izplačujejo polmesečno, in sicer, če je le mogoče, vsakega 1. in 16. v mesecu. Izplačevati bi se imele vedno vnaprej. Že zaradi tega je potrebno, da se priglasijo zahtevo čimprej. Podpore ni treba vračati, čeprav se vrne vpoklicani pred dnem, do katerega je bila podpora izplačana.

Kdo odločuje o pravici do podpore?

Ali dobi družinski član vpoklicanega podpore ali ne, presojaajo komisije, ki sestojé iz enega zastopnika finančne deželne oblasti in enega zastopnika deželnega odbora. Na Dunaju, v Ljubljani, v Čelju, v Gradcu in v drugih mestih z lastnim statutom, pa je član komisije namesto zastopnika deželnega odbora občinski organ, ki ga določi župan.

Občine so dolžne na zahtevo oblastnij pri izvrševanju postave sodelovati, predvsem torej skrbeti za pritožbe. Politična oblastnija more tudi določiti poljubne osebe za zaupnike glasovanja.

Kakšnega vzklica proti odločitvi komisije pač ni. Toda lahko se pa, če je bila prošnja odklonjena ali če ni imela uspeha v polnem obsegu, napravi pismena prijava na komisijo, ki ima svoj sedež pri politični oblastniji (okrajno glavarstvo, magistrat). V prijavi naj se navede, v koliko se je komisija pri odločitvi zmotila, in naj se prosi za predrugačbo in razveljavljenje prejšnje odločitve in za drugo, novo in pravično razsodbo.

2. Kaj dobe vojni pohabljeni?

Naravno je, da ima država dolžnost, skrbeti za tiste, ki so se pohabili v vojski. V Avstriji so doslej za vojne pohablence penzije, ki jih zakon dovoljuje, jako majhne. Zakon glede vojaškega oskrbovanja oseb v armadi, v vojni mornarici in v domobranbi je bil izdan dne 27. decembra 1875. Izpolnitve, ki so bile dostavljene z zakonom v letu 1891 in 1896, se ne dotikajo nikjer bistva zakona in višine penzije.

Kdo ima pravico do penzije?

Podčastniki in vojniki imajo, vseeno kako dolgo je trajala njihova službena doba, pravico do trajne invalidne penzije, če so postali nesposobni za službo

vsled ranjenja pred sovražnikom ali vsled vojnih naporov;

vsled oslabljenja na umu, božjasti, oslepljenja na obeh očeh ali vsled iz ohromelosti izvirajoče nemoči;

vsled zunanje poškodbe, ki je nastala brez lastne krivde v izvrševanju službe, ali

vsled drugačne poljubne bolezni, ki kvari zdravje, in ki je nastala zaradi posebnosti vojaške službe kakor tudi zaradi epidemičnih in endemičnih bolezni ali zaradi nalezljive bolezni na očeh.

Dočim dobe vojniki in podčastniki, ki so služili deset let aktivno, penzijo, če so postali nesposobni samo za vsakršno vojaško službo, nezmožnost za meščanski zaslužek pa ne pride v poštev, dobe trajno invalidno penzijo vojniki z manj nego desetletnim službenim časom samo potem, če so postali tudi za zmerom za meščanski zaslužek nezmožni.

Kogar so pri superarbitraciji sicer spoznali za invalida (nesposobnega za vojaško službo) a še vendar za zaslužek zmožnega, se sme zglašiti tekom petih mesecev k novi superarbitraciji. Če razsodi ta, da so ga bili spoznali za službo nesposobnega vsled nemoči in da je postal za zaslužek nezmožen, potem dobi invalidno penzijo.

Imamo pa tudi invalidno penzijo, ki se priznava samo za določen čas. Če se namreč pri superarbitraciji izkaže, da je vojak pač začasno nesposoben za vojaško službo in nezmožen za kakšen zaslužek, da pa se more pričakovati izboljšanje in vsled tega določena meja vojaške sposobnosti in zmožnosti za zaslužek, potem se

mu zagotovi penzija začasno za določen čas in sicer najmanj za eno leto in največ za tri leta. Po preteku tega časa pride spet k superarbitraciji, pri kateri se sklepa nadalje.

Postava določa, da se vojna leta dvojnó vštejejo, to se pravi, da se k vsakemu bojnemu pohodu zaračuna še eno leto službenega časa. Ker se pa tudi s zaračunanjem tega leta večinoma ne doseže službenega časa desetih let, ne izpremeni to zaračunanje ničesar.

Kako visoka je invalidna penzija?

Leta 1875. določene vojaške invalidne penzije so jako majhne. Stopnjujejo se po šarži, ki jo je vojak resnično imel. Titularna šarža ne daje nobene pravice do višje penzije. Če je bil kdo n. pr. prostak titularni korporal, dobi samo penzijo prostaka.

Penzija znaša za:

vojaka brez šarže	6 kron mesečno
prostaka	8 " "
korporala	10 " "
četovodjo	12 " "
narednika	14 " "

Odločujoče je samo to, če je dotičnik „zmožen za meščanski zaslužek“; če ima pohabljenec dohodke, ki ne izvirajo iz polnega delovanja normalne delovne moči (obresti velikega imetja, invalidna renta iz zavarovalniške penzije za nastavljenec, podpore), je vseeno.

Podporna doklada za ranjence.

Razen invalidne penzije določa postava tudi podporne doklade za ranjence. Doklada za ranjence je od invalidne penzije popolnoma neodvisna in se plačuje tudi tedaj, če je ostal vojak kljub ranjenju zmožen za meščanski zaslužek. So toraj ljudje, ki dobe samo doklado za ranjence, in zopet tretji, ki dobe oboje skupaj, in invalidno penzijo in doklado za ranjence.

Doklada za ranjence je enako visoka po 8 K, po 16 K in po 23 K in 33 vin. mesečno, je li imel vojak šaržo ali ne.

Vojniki, ki so bili ranjeni od sovražnega orožja ali od drugačnega bojnega aparata ter so postali vsled tega nesposobni za službo, dobe mesečno 8 K. (Dalje)

Gospodarske stvari.

Podpora za nakup sejalnih strojev. C. kr. poljedelsko ministerstvo je glasom odloka z dne 24. februarja 1915, št. 51.071 ex 1914, z ozirom na dejstvo, da je v tem letu potrebna posebna štedljivost s žitnim semenjem, ta štedljivost se pa v visoki meri da doseči z vrstno setvijo, s setvijo s sejalnim strojem pripravljeno, dovoliti za vsak v tej nasadni dobi od poljedelcev, poljedelskih zadrug, društev ali občin na Štajerskem kupljen sejalni stroj kupcu iz dotacije za pospeševanje živinoreje, oskrbljene z zakonom z dne 30. decembra 1909, drž. zak. št. 222, podporo po 100 K (sto kron) in sicer pod sledečimi pogoji:

1. Prošnje za dovoljenje teh podpor se morajo na Štajerskem predložiti c. kr. poljedelskemu ministerstvu potom c. kr. poljedelske družbe na Štajerskem v Gradcu ter jim priložiti faktura o nakupu stroja; imenovana družba mora potrditi istinitost nakupa in sposobnost stroja.

2. Cena, za katero se je nakupil dotični stroj mora biti najmanj za 15% nižja, kot bi jo računala dobavna tvrdka za enak stroj leta 1914.

3. Razventega morajo veljati plačilni pogoji, ki niso neugodnejši, kot sledeči:

Cena se plača v treh enakih obrokih, od katerih se plača prvi pri naročitvi, drugi v jeseni leta 1915, tretji spomladi leta 1916, pri čemur se morajo plačati od tretjega obroka od 1. januarja 1916 naprej 6% obresti.

4. Sejalni stroji, ki bi se nakupili z državno podporo, v kolikor si jih nabavijo posamezni poljedelci, naj bi se, če le možno, prepuščali v porabo tudi sosedom.

Imenovanje žetvenih komisarjev za zagotavljanje poljskega dela in žetve v letošnjem letu. Da se zagotovijo poljska dela in žetve, je imenovalo c. kr. namestništvo ravno tako kakor lansko leto sporazumno s štajerskim deželnim